

Ortaokullarda Çalışan Öğretmenlerin Liderlik Özellikleri İle Sınıf Yönetim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

***Cemil KIZILKAYA **Dr. Kenan SİVRİKAYA**

* İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Programı

** İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ortaokulda çalışan öğretmenlerin liderlik özellikleri ile sınıf yönetim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu araştırmanın verileri; 2015–2016 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Fatih İlçesinde bulunan ortaokullarda çalışan 304 öğretmene uygulanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Liderlik ölçeği ve “Sınıf Yönetim Becerileri Ölçeği” elde edilmiştir.

Elde edilen veriler SPSS 20:0 paket programında frekans dağılımı, tanımlayıcı istatistik, Bağımsız T Testi, Anova ve Pearson testleri ile analiz edilmiştir.

İstatistik analizler sonucunda; öğretmenlerin sınıf yönetim becerileri orta düzeyde sınıf becerisine sahip oldukları, lisans mezunlarının yüksek lisans mezunlarına göre 0,5 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca, sınıf yönetim becerileri parametresinde ise, kıdemlerine ve öğrenim durumuna göre gruplar arasında 0,5 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin Demokratik liderlik ölçeği puanları ile sınıf yönetim becerileri puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Demokratik liderlik özellikleri arttıkça sınıf yönetim becerileri de artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Sınıf Yönetim Becerileri, Eğitim, Öğretim.

As a result of the statistical analysis, it has been observed that teachers have a medium level of classroom management skills, and that there is a meaningful difference of 0,5 between undergraduate and graduate teacher groups. As to the classroom management skills parameter, there is a meaningful difference of 0,5 among groups when seniority and education levels are taken into account. It has also been identified that there is a positive correlation between teachers' democratic leadership scale scores and their classroom management skills scale scores. As their democratic leadership qualities increase, their classroom management skills also increase.

Keywords: Classroom Management, Management Skills

GİRİŞ

Günümüz eğitim sistemi bireyleri çok yönlü olarak geliştirmeyi hedeflemektedir. Eğitim sisteminden beklenen eleştirel ve yaratıcı düşünme, sorun çözme, empati, işbirliği, iletişim gibi becerileri gelişmiş, sevgi, saygı, dürüstlük, hoşgörü, çalışkanlık gibi değerlere sahip çeşitli bilgilerle donanmış bireyler yetiştirilmesidir.

Eğitim, insanlığın doğuşundan beri, her toplumda var olan bir kavram olmuştur. Toplumlar, sosyal yaşamlarını sürdürebilmek ve değerlerini yeni kuşaklara aktarabilmek için çeşitli kurumlar geliştirmiştir. Eğitimin kurumsallaşması ihtiyacı sonucunda oraya çıkan okullar, zaman içerisinde eğitim kavramının temel unsurları arasında yer almışlardır. Ancak okul yaşantısının, bireyin günlük yaşantısının içerisinde sınırlı bir zaman dilimini kapsaması, eğitimin okullarla sınırlandıramayacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. Birey okul yaşantısı dışında, sosyal ve doğal çevre ile de sürekli etkileşim halindedir. Diğer bir ifade ile okula gelmeden içinde bulunduğu sosyal ve doğal çevreden, ailesinden de çeşitli davranış ve değerleri öğrenmektedir. Birey ve çevresi arasındaki bu etkileşim okul sırasında da okul

A RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL TEACHERS' LEADERSHIP QUALITIES AND THEIR CLASSROOM MANAGEMENT SKILLS

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between secondary school teachers' leadership qualities and their classroom management skills. For this purpose, the data in this research has been acquired by implementation of Personal Information Form, Teacher Leadership Questionnaire and Classroom Management Skill Questionnaire with 304 teachers working at schools in Eyüp, İstanbul during 2015-2016 academic year.

The data has been analyzed using frequency distribution, descriptive statistics, analysis of variance (ANOVA) and independent samples t test techniques in SPSS 20.0 package.

yaşantısı ile eşzamanlı olarak devam etmektedir (Kaya, 2013: 6).

Eğitim sisteminin en önemli kurumu okuldur. Okulun sistem içindeki en önemli kişisi ise öğretmendir. Öğretmenin nitelikleri eğitim sisteminin başarısını etkileyen bağlayıcı bir özellik taşıyor (Bursalıoğlu, 2008: 24). Hiçbir sistem kendisini oluşturan insan kaynaklarının önünde hizmet üretemez. Eğitim sistemi de milyonlarca öğrencisiyle dev bir sektör olarak kendisini işleten insan kaynaklarının niteliği ölçüsünde verimli olacaktır (Şişman, 2013: 118). Bu anlamda eğitimin temel taşı konumundaki yönetici ve öğretmenlerin nitelikleri sistemin başarısını etkileyen en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenin niteliği verdiği hizmetin belirleyicisi olmaktadır.

Eğitimsel “reform ve yeniden yapılanma” çalışmaları liderliği anahtar bir değişken olarak tanımlar. Artan bir biçimde okul müdürlerinden öğretmenler tarafından sergilenen liderliğe doğru daha geniş katılıma önem verme yönünde bir değişim gerçekleşmektedir. Öğretmenler yeni rolleri almaya zorlandıkları için, öğretmen liderliğinin doğasını daha iyi anlamak önemlidir. Öğretmen liderliği okullarda daha fazla profesyonelleşmeyi, daha fazla öğretmen liderliğini ve iş birliğini çağrıştıran reform hareketleri ile ilişkilendirilir (Şimşek, 2008: 74).

Aydın (2012: 3)'a göre, sınıf içi yaşantıların planlanması, düzenlenmesi ve yönetilmesi öğretmenin sorumluluğunda gerçekleşir. Terzi (2001: 1)'ye göre, eğitim yönetiminin ilk ve en önemli basamağı sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi, bu anlamda eğitim kalitesini ortaya çıkaran bir konumdadır ve önem taşımaktadır.

Nesli geleceğe hazırlarken toplumsal değerleri işleyen ve yeni değerlerin kazandırılması için çalışan öğretmen eğitimde verimliliği etkileyen en önemli etkenlerden birisidir. Son yıllarda öğretmenlik mesleğine yönelik standartlardaki değişimler, öğretmenlerin mesleğine karşı tutumlarını farklılaştırmaktadır. Öğretmen hem yaşadığı topluma karşı hem de okula karşı sorumlulukları olan kişidir. Toplumun değerlerini bir yönüyle işlerken öğrencilerinin duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışır. Öğrencilerin beklentilerine cevap vermeye çalışır. Onların bireysel özelliklerini dikkate alır.

Öğrenme ortamlarını öğrencilerin bilişsel düzeylerine uygun olarak hazırlar. Devinimsel ve duyuşsal yönlerini de bu düzenlemelerde dikkate alır. Onların eğitim faaliyetlerine aktif katılımını sağlarken verimlilik ve performansa olan katkısını hesap eder. Aldığı kararlarda öğrencilerin düşünce ve değerlendirmelerini de dikkate alır. Tüm bunlar öğrenmeye yönelik öğrenciyi güdüleme amaçlıdır (Üstün, 2007: 21).

Yaşar (2008: 193) bu kapsamda öğretmeni belli amaçlar doğrultusunda öğretim program ve ortamını düzenleyip planlayan, yaşantılar yoluyla öğrenmeyi destekleyen ve aktif katılımı teşvik eden yönüyle yol gösteri olan, öğretim sürecini izleyen ve değerlendiren kişi olarak tanımlamaktadır.

Öğretmenin sınıfı yönetme özelliği bir yönüyle liderlik becerisi gerektirir. Öğretmenin iyi bir yönetici olması iyi bir lider olmasını sağlamayabilir. Liderlik için yasal güce sahip olmak yeterli değildir. Öğrenciler tarafından lider olarak algılanmak gereklidir. Tanımlayıcı bir rol olarak öğretmene sınıfın lideri denebilir. Çünkü öğretmen sınıfın düzenini sağlamaktan sorumludur. Eğitim öğretim etkinliklerini planlamak yönetmek yönlendirmek, teşvik etmek ve kargaşayı önleyerek faydalı bir eğitim öğretim ortamı sağlamakla yükümlüdür. Tüm bu uygulamalarda öğretmen gerek sınıf olarak büyük grubu gerekse daha küçük grupları yönlendirebilmeli ve çalıştırabilmelidir. Sınıftaki tüm öğrencileri tanımak hareketleri kontrol edebilmek, araç-gereçleri hazırlamak, zamanı etkin kullanmak sınıf yönetiminin bir parçasıdır. Ders ortamını bozacak her türlü fiziki ortam, öğrenci tavırları ders yönetimine bir engeldir. Tüm bunlar öğretmenin kararlı liderlik davranışlarıyla çözüm bulur. Aksi takdirde en güzel programlar en zeki öğrenciler olsa bile eğitsel amaçlara ulaşmak mümkün değildir (Şimşek, 2008: 74).

Sınıf liderliğini etkileyen diğer bir husus ise öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkidir. Karşılıklı bu ilişkide samimiyet, açıklık, önemsemek, birbirine gereksinimi olduğunu fark etmiş olur (Gordon, 2000: 21). Tüm bunlar düşünüldüğünde öğretmenin niteliği ve yeterliğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitim kurumlarının başarısı, o kurumda çalışan öğretmenlerin bilgi, deneyim ve sınıf yönetimi becerileri ve mesleki yetkinliği ile yakından ilgilidir.

Bu yüzden günümüzde etkili sınıf yönetimi, sınıf yönetiminde pozitif disiplin empatik yaklaşımlarla kurulu iletişim kavramları ve mesleki yeterlikler giderek önem kazanmaya başlamıştır.

Eğitimde istenen niteliğin sağlanmasında, temel etmenlerden biri eğitim sisteminin işleyişinden sorumlu olan öğretmenlerin nitelikleridir. Bu nedenle, eğitim alanında yapılan yeni düzenlemelerde doğal olarak daha nitelikli öğretmen eğitimi arayışları da gündeme gelmektedir (Sağlam, 2008: 201).

Öğretmen, etkili bir öğrenmeyi gerçekleştirebilmek, daha iyi bir sınıf ortamı hazırlayabilmek, öğrencilerini daha iyi tanımak, sınıfta çıkabilecek olan problemlere daha iyi çözümler geliştirebilmek için ihtiyacı olan bilgileri alır. Eğitim sisteminin asıl hedefi olan istendik kalıcı davranışların kazandırılması ancak etkili bir sınıf yönetimi ile gerçekleştirilebilir. Öğrenme büyük ölçüde okulda, öğrenci, öğretmen etkileşimi ise sınıfta gerçekleşir. Kısaca, “eğitim öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği yaşam alanı” (Aydın, 2004: 53) olarak tanımlanan sınıfların yönetiminden öğretmen sorumludur. Öğretmenin niteliği ve iletişim becerileri bu sorumlulukların yerine getirilmesinde önemli faktörlerdir.

Öğretmenlik, yasal olarak görev ve sorumlulukları belirlenmiş profesyonellik gerektiren bir uğraş alanıdır. Öğretmenlerin, eğitim-öğretim etkinliklerini verimli bir biçimde yürütebilmeleri ve nitelikli insan gücünü yetiştirebilmeleri için belirlenen görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekmektedir. Aynı zamanda, öğretmenlerin toplumdaki konumları gereğince laik, demokratik, toplumsal ve evrensel değerleri benimsemiş; yaratıcı, yeniliklere açık ve uyum sağlayabilen, üretken, problem çözebilen, eleştiren, esnek düşünen bireyler olmaları gerekmektedir (Yaşar, 2008: 181).

Son yıllarda öğretmenlik mesleğine yönelik standartlardaki değişimler, öğretmenlerin mesleğine karşı tutumlarını farklılaştırmaktadır. Etkili bir öğretmenden beklenen öğrencilerin duygu ve düşünceleriyle ilgilenmesi yanında meslektaşlarıyla da işbirliği içinde çalışması okuluna karşı üstlendiği sorumlulukların farkında olmasıdır (Üstün, 2007: 21).

Öğretme-öğrenme süreci ile ilgili yapılan araştırmalar, öğretmenlerin geleneksel olarak alıştığı rollerinden sıyrılıp yeni roller edinmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğretmenin çağdaş gelişmeler ışığında öğretme-öğrenme sürecinde daha etkin olması gerekmektedir. Çağdaş gelişmelerin öğretmenlere yüklediği rolleri şöyle açıklamak olanaklıdır: Öğretmen, öğrenciyi destekleyen ve öğrenmeyi kolaylaştıran bir role sahip olmalıdır; öğretmen, öğrenmeye rehberlik eden bir rol üstlenmelidir; öğretmenler, derslerini değişik yöntemler kullanarak işlemelidir; öğretmenler, öğrencilerinin kişiliklerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergilemelidir. Öğretmenler, sınıf içinde ve dışında kimi görev ve sorumluluklara sahiptirler. Öğretmenlerin sınıf içindeki görevleri öğreticilik, gözetmenlik, danışmanlık, üyelik ve/veya başkanlık ve düzenleyiciliktir. Öğretmen sınıf dışında ise rehberlik rolüne devam etmeli ve topluma her konuda örnek olmalıdır (Yaşar, 2008: 193).

Okullarda öğretmenin niteliği öğrencilerine yaklaşımı ve sağlıklı iletişimi eğitim ve öğretimin kalitesi artırmada önemli bir etkidir (Dökmen, 2003: 138). Okul, sadece bilginin aktarıldığı bir ortam değildir. Aynı zamanda öğrencilerin yaşamsal olarak desteklendiği işbirliği içinde bilginin aktarıldığı bir yaşam ve etkileşim alanı olarak görülmelidir.

Eğitim programında öğrencilere yönelik liderlik becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bunun sağlanması için öğretmenlerin bu becerileri asgari düzeyde sahip olmaları beklenir. Bu nedenle öğretmenlerin hangi düzeyde liderlik özelliklerine sahip olduklarının ve sınıf yönetim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya çıkarması açısından bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı ortaokulda çalışan öğretmenlerin liderlik özellikleri ile sınıf yönetim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Bu araştırmanın verileri; 2015–2016 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Fatih İlçesinde bulunan ortaokullarda çalışan 304 öğretmene uygulanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Liderlik Ölçeği ve “Sınıf Yönetim Becerileri Ölçeği” elde edilmiştir.

Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeğinin alfa güvenilirlik katsayısı ise 0.88'dir.

Elde edilen veriler SPSS 20:0 paket programında frekans dağılımı, tanımlayıcı istatistik, Bağımsız T Testi, Anova ve Pearson testleri ile analiz edilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu araştırmada elde edilen bulgular tablolar ve açıklamalar şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Grubun Demografik Yapısına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.

	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Erkek	114	37,5
	Kadın	190	62,5
Medeni Durum	Evli	198	65,1
	Bekar	106	34,9
Yaş	20-25 yaş	39	12,8
	26-30 yaş	78	25,7
	31-35 yaş	65	21,4
	36 yaş ve üzeri	122	40,1
Kıdem	1-5 yıl	102	33,6
	6-10 yıl	65	21,4
	11-15 yıl	55	18,1
	16 yıl ve üzeri	82	27,0
Mezuniyet (Fakülte)	Eğitim Fakültesi	199	65,5
	Fen Edebiyat	58	19,1
	Diğer	47	15,5
Öğrenim	Lisans	264	86,8
	Yüksek Lisans	40	13,2

Tablo 2: Öğretmenlerin Liderlik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.

Gruplar	N	%	Puan Aralığı
Otokratik	203	66,8	17-64
Yarı demokratik	94	30,9	65-76
Demokratik	7	2,3	75-85

Tablo 3: Demokratik Liderlik Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Faktörüne Göre T Testi Sonuçları

Puan	CN	n	\bar{x}	ss	sd	t Testi	
						t	p
Liderlik Toplam	E	114	60,54	8,68	302	-0,019	0,985
	K	190	60,56	8,64			

Tablo 4: Demokratik Liderlik Ölçeği Puanlarının Medeni Durum Faktörüne Göre T Testi Sonuçları

Puan	Medeni Durum	n	\bar{x}	ss	sd	t Testi	
						t	p
Liderlik Toplam	Evli	198	60,82	9,04	302	0,722	0,471
	Bekar	106	60,07	7,87			

Tablo 5: Demokratik Liderlik Ölçeği Puanlarının Yaş Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Yaş Grupları	N	\bar{x}	ss	Sd	F	P
Liderlik	20-25	39	59,82	7,43	3	0,90	0,439
	26-30	78	61,92	9,29	300		
	31-35	65	59,94	8,86	303		
	36 ve üz.	122	60,25	8,46			

Tablo 6: Demokratik Liderlik Ölçeği Puanlarının Kıdem Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Çalışma Yılı	N	\bar{x}	ss	Sd	F	P
Liderlik	1-5	102	62,03	8,90	3	1,85	0,138
	6-10	65	58,91	9,78			
	11-15	55	60,27	7,58			
	16 ve üz.	82	60,22	7,86			

Tablo 7: Demokratik Liderlik Ölçeği Puanlarının Mezuniyet Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sd	F	P
Liderlik	Eğitim Fakültesi	199	60,82	8,85	2	0,90	0,407
	Fen Edebiyat	58	60,90	9,44			
	Diğer	47	59,00	6,47			

Tablo 8: Demokratik Liderlik Ölçeği Puanlarının Öğrenim Faktörüne Göre Değerlendirmesi T Testi Sonuçları

Puan	Öğrenim	n	\bar{x}	ss	sd	t Testi	
						t	p
Liderlik Toplam	Lisans	264	60,91	8,36	302	1,856	0,044*
	Yüksek Lisans	40	58,20	10,11			

P<,05

Tablo 9: Sınıf Yönetim Becerileri Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

	N	\bar{X}	Ss	Madde Sayısı
Tüm Ölçek	304	119,62	0,65	40

Tablo 10: Sınıf Yönetim Becerilerinin Cinsiyet Faktörüne Göre T Testi Sonuçları

Puan	CNS	n	\bar{x}	ss	sd	t Testi	
						t	p
Sınıf Yönetimi	E	114	119,50	11,73	302	-0,140	0,889
	K	190	119,69	11,19			

Tablo 11: Sınıf Yönetim Becerilerinin Medeni Durum Faktörüne Göre T Testi Sonuçları

Puan	Medeni Durum	n	\bar{x}	ss	sd	t Testi	
						t	p
Sınıf Yönetim Becerisi	Evli	198	119,92	12,00	302	0,629	0,530
	Bekar	106	119,06	10,15			

Tablo 12: Sınıf Yönetim Becerilerinin Yaş Durumu Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Yaş Grup	N	\bar{x}	ss	Sd	F	P
Sınıf Yönetim Becerisi	20-25	39	117,51	10,94	3	1,398	0,243
	26-30	78	119,09	10,57			
	31-35	65	118,65	10,91			
	36 ve üzeri	122	121,15	12,17			

Tablo 13: Sınıf Yönetim Becerilerinin Kıdem Durumu Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Çal. Yılı	N	\bar{x}	ss	Sd	F	P
Sınıf Yönetim Becerisi	1-5	102	119,45	10,04	3	3,396	0,018*
	6-10	65	118,43	12,15			
	11-15	55	116,80	11,11			
	16 ve üzeri	82	122,66	11,99			

$P < ,05$

Tablo 14: Kıdem Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Çalışma Yılı	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p	
Sınıf Yönetim Becerisi	1-5	6-10	1,020	1,785	0,955
		11-15	2,651	1,882	0,576
		16 ve üz.	-3,208	1,669	0,298
	6-10	1-5	-1,020	1,785	0,955
		11-15	1,631	2,061	0,890
		16 ve üz.	-4,228	1,868	0,166
	11-15	1-5	-2,651	1,882	0,576
		6-10	-1,631	2,061	0,890
		16 ve üz.	-5,859*	1,961	0,032*
	16 ve üz.	1-5	3,208	1,669	0,298
		6-10	4,228	1,868	0,166
		11-15	5,859*	1,961	0,032*

$P < ,05$

Tablo 15: Sınıf Yönetim Becerilerinin Mezuniyet Durumu Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sd	F	P
Sınıf Yönetim Becerisi	Eğitim Fakültesi	199	119,90	11,05	2	0,208	0,812
	Fen Edebiyat	58	119,34	12,68			
	Diğer	47	118,77	11,25			

Tablo 16: Sınıf Yönetim Becerilerinin Öğrenim Durumu Faktörüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Mezun	n	\bar{x}	ss	sd	t Testi	
						t	p
Liderlik Toplam	Lisans	264	120,20	11,41	302	2,308	0,022*
	Yüksek Lisans	40	115,78	10,51			

$P < ,05$

Tablo 17: Demokratik Liderlik Ölçeği İle Sınıf Yönetim Becerileri Ölçeği Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	N	r	p
Demokratik Liderlik Ölçeği İle Sınıf Yönetim Becerileri	304	0,322	0,000*

$P < ,05$

Ölçekten elde edilen toplam puanı 17-64 aralığında olan öğretmenlerin liderlik stilleri Otokratik, 65-76 arasında olanların Yarı Demokratik ve 77-85 arasında

olanların ise Demokratik liderlik stilline sahip olduğu yorumlanır Bu çerçevede öğretmenlerin liderlik stilleri incelendiğinde 203'ünün (%66,8) otokratik, 94'ünün (%30,9) yarı demokratik ve 7'si (%2,3) demokratik liderlik stiline sahip olduğu görülmüştür.

Bu durum öğretmenlerin çoğunluğunun otokratik liderlik stiline sahip olduğu çok azının demokratik liderlik stiline sahip olduğu görülmüştür. Yüksek Puanlar daha yüksek demokratikliği göstermektedir. Ancak öğretmenlerin araştırma sonuçları itibariyle düşük bir demokratikliğe rastlanmış olması problem ve geliştirmeye açık alan olarak düşünülmektedir.

Erol (2006), sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelediği başlıklı yüksek lisans tezinde öğretmen görüşleri üzerinden ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin; sınıf yönetimi açısından gerekli olan düzenlemeleri ve davranışları yerine getirmede ve istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandıkları yöntemlerde belirli bir aksaklık ve problem bulmamıştır.

Araştırma grubunun demokratik liderlik ölçeği puanlarının cinsiyet, medeni durum, yaş, kıdem mezuniyet değişkenlerine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bulguları destekler nitelikte Kılıç ve diğerlerinin (2004) sınıf öğretmeni adayları; Yalçın'ın (2007) orta öğretimde görev yapan öğretmenler; Şahin'in (2008) ilköğretim öğretmenleri; Yılmaz'ın (2009) sınıf öğretmenleri; Ektem ve Sünbül'ün (2011) farklı öğretmenlik programlarında öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada öğretmenlerin demokratik tutumlarında cinsiyete göre bir farklılaşma görülmemiştir.

Yılmaz (2009) tarafından, sınıf öğretmenlerinin demokratik tutumlarının cinsiyet, medeni durum, sahip oldukları çocuk sayısı, meslekteki kıdem yılları, eğitim düzeyleri ve algıladıkları anne-baba tutumları değişkenlerine göre ne ölçüde farklılaştığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada katılımcı sınıf öğretmenlerinin demokratik tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Yalçın (2007) tarafından ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; Koç (2008) tarafından beden eğitimi öğretmenlerinin, Şahin (2008) ve Kurnaz (2011) tarafından ilköğretim öğretmenlerinin; Yılmaz (2009) tarafından sınıf

öğretmenlerinin demokratik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin demokratik tutumları üzerinde mesleki kıdem değişkeninin bir etkisi olmadığı yönündedir.

Bundan farklı olarak Kaya (2013) cinsiyetlerine göre sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki demokratik tutumlarında bayan sınıf öğretmenleri lehine anlamlı farklılaşma olduğu saptanmıştır. Bayan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki demokratik tutum puan ortalamalarının erkek sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki demokratik puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Yaş gruplarına göre sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki demokratik tutum puanlarına ilişkin ortalama sıraları arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur.

Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin demokratik liderlik ölçeği puanlarının öğrenim durumu değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Lisans mezunlarının yüksek lisans mezunlarına göre daha demokratik davrandığı görülmüştür. Bu bulguları destekler nitelikte Taçman (2006) ve Yılmaz (2009) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutum puanlarında bir yükselme olduğu görülmüştür. Bu bulgulardan farklı olarak Kaya (2013) Eğitim düzeylerine göre sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki demokratik tutum puanlarına ilişkin ortalama sıraları arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir.

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin sınıf yönetim becerileri ölçeğinin toplam puanların (\bar{X} =119,62, ss=0,653) aritmetik ortalama madde sayısına bölündüğünde (2,99) orta düzeyde sınıf becerisine sahip oldukları görülmüştür.

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin sınıf yönetim becerileri ölçeği puanlarının cinsiyet, medeni durum, yaş ve mezuniyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bulguları destekler nitelikte Burç (2006), ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterliklerini incelediği yüksek lisans tez çalışmasında öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterlikleri hakkındaki görüşlerin cinsiyete, yaşa ve öğrenim durumuna göre

anlamli bir farklılık göstermediğini bulmuştur. Bu bulguyu destekler nitelikte Erol (2006) sınıf yönetimi açısından gerekli düzenlemeleri ve davranışları gerçekleştirme, istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandıkları yöntemler konusunda cinsiyet değişkeni açısından bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla daha olumlu görüşlere sahip olduğunu tespit etmiştir. Yine destekleyici araştırma sonuçlarından İlgar (2007) “İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri Üzerine Bir Araştırma” isimli doktora tezinde ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığı çalışmada bayan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri puanı diğerlerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulguları destekler nitelikte Sirkeci (2010), araştırmasında resmi ve özel ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara karşı öğretmenlerin izledikleri yaklaşımları belirlemeyi amaçladığı çalışmada, bayan öğretmenler, sınıftaki disiplin sorunlarının üstesinden gelebilmek için ailelerle işbirliğine, erkek öğretmenlerden daha fazla yer vermektedirler.

Baburşah (2014) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi eğilimlerini belirlemek ve bu eğilimleri çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçladığı çalışmada bayanların daha yüksek yönetim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgulardan farklı olarak Nazlı (2015), Bingöl il merkezindeki resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları, nedenleri ve öğretmenlerin bu sorunlarla baş etme yöntemlerini incelediği çalışmada cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Yine Aksu (2009), ilköğretim birinci kademe öğretmenlerinin yeterlik algılarının sınıf yönetimi becerilerine ve bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre bayan, ileri yaşta ve kıdemli öğretmenlerin yeterliklerinin anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu; medeni durum, çocuk durumu ve ailede başka öğretmen varlığı değişkenlerine göre öğretmenlerin yeterliklerinde anlamlı bir değişim olmadığı görülmüştür.

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin sınıf yönetim becerileri ölçeği puanlarının kıdem durum değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları

arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Söz konusu farklılığın kıdemi 11-15 olan grupla 16-ve üzeri olan grup arasında 16 ve üzeri kıdeme sahip olan lehine $p < 0,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. 16 ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenler diğer gruplara göre daha yüksek sınıf yönetim becerilerine sahiptirler. Bu bulguları destekler nitelikte İlgar (2007) ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığı çalışmada 11 yıl ve daha fazla öğretmenlik deneyimine sahip olan öğretmenlerin, sınıf yönetimi becerileri puanı diğerlerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Sirkeci (2010), araştırmasında resmi ve özel ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara karşı öğretmenlerin izledikleri yaklaşımları belirlemeyi amaçladığı çalışmada, meslekteki çalışma süreleri arttıkça, sınıf disiplinini sağlamak için okul yönetimiyle daha fazla işbirliği yapmaktadırlar. Uç (2013), ilköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile örgüt kültürü arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçladığı çalışmada kıdem arttıkça yönetim becerilerin arttığını bulmuştur. Farklı olarak ise, Baburşah (2014) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi eğilimlerini belirlemek ve bu eğilimleri çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçladığı çalışmada ise mesleki kıdemin yönetim becerilerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin sınıf yönetim becerileri ölçeği puanlarının öğrenim durumu değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında lisans mezunları lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Lisans mezunlarının yüksek lisans mezunlarına göre daha yüksek sınıf yönetim becerilerine sahip oldukları görülmüştür.

Araştırma grubunun Demokratik liderlik ölçeği ile sınıf yönetim becerileri ölçeği arasındaki ilişkileri belirlemek üzere yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda puanlar arasındaki ilişki pozitif yönde anlamlıdır. Aralarında yüksek bir korelasyon olduğu görülmüştür. Demokratik liderlik özellikleri arttıkça sınıf yönetim becerileri de artmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydın, A.** (2012). *Sınıf yönetimi*. (15. Baskı). Ankara, Pegem.
- Aksu, F.** (2009). *İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Yeterlik Algularının Sınıf Yönetimi Becerilerine Ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Yüksek Lisans Programı.
- Baburşah, D.** (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Eğilimlerinin Belirlenmesi* Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Burç, E.D.** (2006). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri* (Hatay İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Bursalıoğlu, Z.** (2012). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Ankara, PegemA.
- Dökmen, Ü.** (2003). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- Ektem, I. S. ve Sünbül, A. M.** (2011). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, **31**, 159-168.
- Erol, Z.** (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Gordon, T.** (2000). *Etkili Ana Baba Eğitiminde Uygulamalar*. (Çev:Emel Aksay).(Sekizinci Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- İlgar, L.** (2007). *İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, C.** (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimindeki Demokratik Tutumlarının İncelenmesi* Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
- Kılıç, D., Ercoşkun, H., Nalçacı, A.** (2004). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **8** (2-3), 10-19.
- Koç, Y.** (2008). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutumlarının Belirlenmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Nazlı, K.** (2015). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunları, Nedenleri Ve Öğretmenlerin Bu Sorunlarla Baş Etme Yöntemlerinin Değerlendirilmesi* Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sağlam, M.** (2008). *Eğitim Bilimine Giriş* (ed. Gültekin, M.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Sirkeci, B.** (2010). *Özel ve Devlet İlköğretim Okulları Birinci Kademesindeki Öğretmenlerin, Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunları ve Yaklaşım Biçimleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Şahin, G.** (2008). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Demokratik Tutumları ile Dogmatik Düşünce Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, M.** (2013). *Türk Eğitim Sistemi*, Ankara, Pegem A.
- Şimşek, Y.** (2008). *Sınıf Yönetimi "Sınıf ve Grup Lideri Olarak Öğretmen"* (Ed: Ağağlu, E.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını
- Taçman, M.** (2009). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Demokratik Tutumları. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, **30**-46.
- Terzi, Ç.** (2001). *Öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Uç, H.** (2013). *İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri İle Örgüt Kültürü Arasındaki İlişki* (Maltepe İlçesi Örneği) (Yüksek Lisans Tezi) Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstün, A.** (2007). Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi," *Çağdaş Eğitim Dergisi*. Sayı: 339.
- Yalçın, G.** (2007). *Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf yönetiminde Gösterdikleri Davranışların Demokratikliğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Yaşar, Ş.** (2008). *Eğitim Bilimine Giriş* (Ed. Gültekin, M.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Yılmaz, K.** (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin Demokratik Tutumlarının Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.